

«Яшил макон»: ТАФАККУРНИ ЎЗГАРТИРАЁТГАН ТАШАББУС

Гулсара ҚУРБОНБОЕВА,
Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг Хоразм вилояти кенгаши раиси

Мустақиллигимизнинг ўттиз беш йиллигига бағишланган тантанали маросимда давлатимиз раҳбари келгуси ўн йиллик миллий юксалиш даври бўлишини айтиб, еттита миллий дастурни тақлиф қилди.

Президентимиз илгари сурган тўртинчи миллий дастур сув ва табиатга муносабатни тубдан ўзгартиришга қаратилгани билан аҳамиятлидир. Зеро, бу қадрият халқнинг маданияти, давлатнинг масъулияти ва тараққиётнинг сифат кўрсаткичидир.

«Яшил макон» умуммиллий ҳаракатини янги сифат босқичига олиб чиқамиз. Мактаб, боғча, шифохона ва кўп қаватли уйлар атрофидаги яшил ҳудудлар жамиятнинг дахлсиз бўлиши сифатида муҳофаза қилинади. Яқин йилларда туман ва шаҳар марказларида яшиллик кўламини 30 фоизга етказамиз, — деди ўшанда давлатимиз раҳбари.

Яшиллик кўламини кенгайтириш нафақат мамлакатимизда, балки бутун дунёда энг муҳим вазифалардан бири ҳисобланади. Сир эмас, бугун жаҳон ҳам-жамияти тобора экологик, технология муаммолар гирдобига чуқурроқ кириб бормоқда. Бунинг моҳиятини ҳар бир инсон чуқур англаши, табиатни асраши, яшилликни кўпайтириш ҳақида қайғуриши, амалий ҳаракат қилиши шарт ва зарур. Борди-ю табиатни асрамас эканмиз, инсоният келажаги таҳдид остида қолаверади. Та-

биат хасталанса, биринчи навбатда, инсоният таназзулга юз тутади.

Ҳар куни табиат неъматларидан фойдаланамиз. Бироқ олганларимиз ўрнини тўлдиришни ҳаёлимизга ҳам келтирмаймиз. Аксинча, цивилизация баҳонасида узоқ йиллар давомидида қанчадан қанча дарахтларга қирон келтирдик. Дарёларни қуридик. Денгизимиздан ажралдик.

«Ҳаммангиз яхши биласиз, халқимиз азалдан табиатни муқаддас деб билган. Тупроқни, сувни, ҳавони, оstonасини пок сақлашга интилган. Халқимизда «Бирни кессанг, ўрни эк», деган доно мақол ҳам бежиз айтилмаган. Оилада янги фарзанд дунёга келса, унга атаб нихол экилган. Афсуски, мана шу эзгу одатлар бугун деярли йўқолиб кетди. Бугун дунё миқёсида техника ва технология, саноят юқори даражада ривожланган XXI асрда экология билан боғлиқ муаммолар биринчи даражали муаммо сифатида кун тартибига чиқаётгани бежиз эмас. Биз бу масалада фақат бугунни эмас, яқин ва узоқ келажақни ўйлаб иш тутмасак, кўзлаган мақсадимизга эриша олмаймиз», деган эди давлат раҳбари 2022 йил 2 февралда ўтказган видеоселектор йиғилишида.

Ўтган йиллар давомида Президентимиз бу масалада бир неча марта йиғилиш ўтказди, тегишли ҳужжатларни имзолади. Айниқса, «Яшил макон» лойиҳасига старт берилиши экологик муаммолар билан курашишда муҳим амалий ечим бўлди. Лойиҳа эндиликда юрт ободлиги, инсон саломатлиги, экологик барқарорлик ва келажақ авлод олдидидаги масъулиятни бир нуқтада бирлаштираётган умуммиллий ҳаракат сифатида намоён бўлмоқда. Буни 2023-2026 йилларда мамлакатимиз бўйлаб 793 миллион тупдан ортиқ кўчат экилгани, 367 та «Яшил боғ» ва «Яшил жамоат парклари» барпо этилгани ҳам исботлаб турибди.

Хоразм вилоятида ҳам «Яшил макон» лойиҳаси амалий ишлар, улкан бунёдкорлик ва инсон манфаати билан уйғунлашиб бормоқда.

Президентимиз касаба уюшмалари фаоллари ва фахрийлари билан бўлиб ўтган учрашувда ҳудудларда касаба уюшмалари боғларини ташкил қилиш топшириғини берган эдилар. Шундан сўнг қисқа фурсат ичида вилоятимизда касаба уюшмалари, иш берувчилар ва давлат ўртасидаги ижтимоий ҳамкорликнинг ўзига хос рамзи сифатида «Касаба уюшмалари боғи» қад ростлади. Унга 35 минг тупдан зиёд, 15 хил манзарали дарахтлар — арча, қарағай, терак, гуҷум ва бошқа турдаги кўчатлар экилди. Фуқароларга қўлайлик яратиш мақсадида 6 километр узунликда юриш ва югуриш йўлакчалари, 60 та замонавий ўриндик, 3 та шийпонча барпо этилди. Ёриткичлар ўрнатилди. Дарахт ва ўсимликларни мунтазам суғориш тизими яратилди. Шунингдек, 2 та болалар майдончаси, спорт майдончаси ва 100 ўринли автотураргоҳ қурилди.

Юртимизнинг барча ҳудудларида бу каби боғлар, яшил ҳудудлар кўпаяётгани натижасида диёримиз яшилликка бурканаётганидан халқимиз хурсанд.

Мухтасар айтиганда, «Яшил макон» ҳаракати жамиятимиз тафаккурини ўзгартирмоқда. Одамлар ҳамжиҳатликда ушбу эзгу ташаббусда фаол иштирок этмоқда.

ТАҲЛИЛ

БОШЛАНҒИЧ ТАШКИЛОТЛАРДА

Фуқароларнинг мурожаатлари билан ишлаш, муаммоларни ўз вақтида ва қонуний ҳал қилиш муҳим ва долзарб вазифа ҳисобланади. Зеро, ҳар бир шиқоят ортида инсон тақдири, унинг муаммоси ва ҳуқуқий манфаати мужассам.

ҲАР БИР МУРОЖААТ ЭЪТИБОРДА

Фируз ТОҒАЕВ,
Сурхондарё вилояти Узун тумани Мактабгача ва мактаб таълими бўлими бошланғич касаба уюшмаси қўмитаси раиси

«Жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари тўғрисида»ги қонун ижросини таъминлаш мақсадида Узун тумани Мактабгача ва мактаб таълими бўлими ҳамда унинг тасарруфидидаги таълим муассасаларида жорий йилнинг ўтган даври давомида қатор ишлар амалга оширилди. Хусусан, педагог-ҳодимлар ҳамда фуқаролар иштирокида таълим муассасаларида 17 та сайёр қабул ўтказилди. Унда таълим муассасалари раҳбарларидаги шахсий масъулиятни ошириш, жамоани самарали бошқариш, меҳнат қонуничилиги ва бошқа меъёрий ҳужжатларга қатъий риоя қилиш, фуқаролар қабулига жиддий эътибор қаратиш ҳамда мурожаатларни адолатли ва қисқа фурсатда ҳал этиш бўйича зарур тавсиялар берилди.

Сайёр қабуллар давомида келиб тушган 38 та мурожаат атрофлича ўрганилиб, муҳокама қилинди ва барчаси жойида ижобий ҳал этилди. Таъкидлаш жоизки, жорий йилнинг ўтган даври мобайнида туман Мактабгача ва мактаб таълими бўлимига жами 107 та мурожаат йўлланган. Шундан 65 таси Президент виртуал қабулхонаси, 24 таси эса турли ташкилотлар орқали

18 таси тўғридан-тўғри келиб тушган. Барчаси белгиланган тартибда масъул ҳодимлар томонидан ўрганилиб, ўз вақтида ҳал этилди.

Ушбу кўрсаткичлар таълим тизимида аҳоли билан очиқ ва самарали муносабатни йўлга қўйиш, муаммоларни жойида ўрганиш ва уларни барвақт ҳал этишга қаратилаётган эътиборнинг амалий натижасидир.

2026 йилдаги кўрсаткичлар ўтган йилнинг шу даври билан солиштирилганда айрим йўналишлар бўйича мурожаатлар сони ортган бўлса, қатор масалаларда бўйича сезиларли камайиш кузатилган, фуқаролар қабулига жиддий эътибор қаратиш ҳамда мурожаатларни адолатли ва қисқа фурсатда ҳал этиш бўйича зарур тавсиялар берилди. 5 тага ошган. Шу билан бирга, иш ҳақини ўз вақтида тўлаш борасида 11 тага, таълим муассасаларида фарзандини жойлаштириш бўйича 6 тага, дарслик наشرлари ҳақидаги сўровлар эса 9 тага камайди.

Мурожаатларнинг сони ва мазмунини доимий таҳлил қилиш қайси йўналишларда муаммолар мавжудлигини аниқлаш ва уларнинг олдини олиш бўйича зарур чораларни белгилаш имконини бермоқда.

МАШҒУЛОТ

ДАВР ТАЛАБИ

Нигора ҲАЙИТАЛИЕВА,
Меҳнат ва ижтимоий муносабатлар академияси матбуот котиби

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Меҳнат ва ижтимоий муносабатлар академиясида Тошкент шаҳар Фавқулодда вазиятлар бошқармаси ҳудудий бўлими ва бошқа тегишли идоралар ҳамкорлигида «Ёнғиндан огоҳлик» умуммиллий ойлиги доирасида амалий-тактик машғулот ўтказилди.

Тадбирга замонавий махсус қутқарув техникалари жалб этилди ва жараён реал шароитларга яқинлаштирилган ҳолда ўтказилди. Машқ давомида бинода келиб чиққан шартли ёнғин қутқарувчиларнинг тезкор ва уйғун саъй-ҳаракатлари билан сониялар ичида баргараф этилди. Шунингдек, бино ичида қолган одамлар хавфсиз ҳудудга эвакуация қилиниб, малакали биринчи тиббий ёрдам кўрсатилди. Иштирокчилар томонидан объектдаги мавжуд сув манбалари, яъни ўт ўчириш гидрант-

лари ва эвакуация йўлакларининг соғлиғи тулиқ кўздан кечирилди.

Бу каби машғулотлар фуқароларнинг хавфсизлигини таъминлаш борасида профилактик чора-тадбирларга қанчалик жиддий ёндашилаётганини яққол тасдиқлайди.

Амалий машғулотлар сўнггида талабалар ва профессор-ўқитувчиларга кундалик турмушда ҳамда ўқув жараёнларида ёнғин хавфсизлиги, меҳнат муҳофазаси ҳамда гигиена қоидаларига қатъий риоя этиш бўйича зарур йўриқномалар берилди.

ТУҲФА

ФИДОЙИЛИК ЭЪТИРОФИ

риш режалаштирилган. Шу кунга қадар 70 нафар тиббиёт ходими сиҳаттоҳларда саломатлигини тиклашди. Хусусан, яқинда 29 нафар ходимга «Кўхнур» ва «Умид гулшани» санаторийларига бепул йўлланмалар топширилди. Тадбирда Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Тошкент вилояти кенгаши раиси

Сайёра Файзиева ҳамда Соғлиқни сақлаш ходимлари касаба уюшмаси Тошкент вилояти кенгаши раиси Зиёдулла Отахўжаев иштирок этиб, ҳалол меҳнат қилаётган ишчи-ҳодимларга хурмат ва эътибор кўрсатиш касаба уюшмаларининг асосий вазифаларидан бири эканини таъкидлашди.

«АЁЛЛАР ДАФТАРИ»НИ ВАРАҚЛАГАНДА...

Жомбой туманида «Аёллар дафтари»нинг галдаги босқичида ижтимоий ҳимояга муҳтож ва тадбиркорлик қилиш истагида бўлган 116 нафар хотин-қизнинг бизнес лойиҳаларини молиялаштириш белгиланганди. Ўтган даврда уларнинг 90 нафарига банкнинг имтиёзли кредитлари ажратилиб, бунинг учун 1 миллиард 328,9 миллион сўм маблағ йўналтирилди.

УШАЛАЁТГАН ОРЗУЛАР

Зулфия ОТАМУРОВОВА,
Таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Республика кенгашининг Самарқанд вилояти бўйича масъул ташкилотчиси

Кимдир узоқ вақтдан буён режалаштириб келган тадбиркорлик фаолиятини бошлаётган бўлса, яна кимдир оилавий шароитидан келиб чиқиб, уйда туриб даромад топиш имкониятига эга бўлмоқда.

Айниқса, қишлоқ шароитида аҳоли учун аъёнавий ва даромадли соҳалардан бири бўлган чорвачиликка қизиқиш юқори. Шу боис 38 нафар хотин-қизнинг чорвачилик йўналишидаги лойиҳалари молиялаштирилди.

Ишчи гуруҳи ўрганишларида Жомбойда ўз тадбиркорлик йўлини бослаётган хотин-қизларнинг қизиқишлари ҳам турфа экани аниқланганди. Кўрсатилган кўмак туфайли 13 нафар хотин-қиз кўчат етиштириш, 9 нафари тикувчилик, 8 нафарлик ва касаначилик, зардўзлик ва касаначилик, 4 нафари сутни қайта ишлаш, 4 нафари қандолатчилик йўналишларида ўз лойиҳаларини амалга оширмоқда. Ҳуҷлат етиштириш билан шуғулланаётган аёллар ерга меҳр билан уруғ қадаб, унинг парвариши орқали ўз даромадини кўпайтирмоқда. Тикувчилик ва касаначилик билан шуғулланаётган хотин-қизлар эса ҳўнари орқали буюртмалар қабул қилиб, меҳнати самарасини кўрмоқда.

Шу билан бирга иссиқхона ва паррандачилик лойиҳалари ҳам қўллаб-қувватланяпти. Нон ва нон маҳсулотлари ишлаб чиқариш, айрон ва чакки тайёрлаш, компьютер хизматлари, май-

ший хизмат кўрсатиш, кўрпа тикиш ва қавиш, пишириқ ҳоҳлари ҳамда гузаллик салонларини ташкил этиш каби йўналишларда ҳам хотин-қизларнинг тадбиркорлик ташаббуслари амалга оширилмоқда.

Феруза Мирзаева «Аёллар дафтари» орқали ўз ҳаёт йўлини белгилаб олганлардан бири. Тўғри, шу чоққача у бирор бир касб этагини тутмаган эди. 4 нафар фарзанд тарбияси билан машғул аёл бирор фойдали юмуш билан шуғулланиш орзусида эди. «Аёллар дафтари» орқали ажратилган 33 миллион сўмлик кредит унга барака олиб келди. Яқинлари кўмагида хонадонида мўъжазгина иссиқхона барпо этди. Эндиликда илч ўн икки ой даромад топиш имкони пайдо бўлди. Фаолиятининг дастлабки давриданок иссиқхонада етиштирилган सबзавот ва кўкатлардан 40 миллион сўмдан ортиқ фойда кўрди. Айни чоғда томорқанинг бўш қолган қисмида малина кўчатлари парваришляпти. Топган фойдасига хонадон чорвасини ривожлантириш, сут маҳсулотлари ишлаб чиқаришни режалаштирмоқда.

Бир сўз билан айтганда, Жомбойда Феруза каби ўз йўлини топиб, тадбиркорга айланаётган, босқичма-босқич орзуларига эришаётган аёллар кўпаймоқда. Улар фақат ўз оиласинигина обод қилмасдан, ҳам муносив тараққиётга ҳам муносиб ҳисса қўшаётгани қувонарли.

ЛАҲЗАЛАР ҲАМ ҚАДРЛИ

Дилдора АМУРЛЛАЕВА

Тадбиркорлик, бизнес ва хизмат кўрсатиш соҳалари ходимлари касаба уюшмаси Бухоро вилояти бирлашган қўмита раиси Ойбек Ҳайитовнинг деярли ҳар бир иш кўни юқори суръат, аниқ режалар ва амалий мулоқотлар билан бошланади.

Эрталабданоқ кун тартибидидаги энг муҳим вазифалар белгилаб олинди. Улар орасида вилоятдаги тадбиркорлик субъектлари, ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш корхоналарида меҳнат қилаётган ишчи-хизматчиларнинг умумий қайиғи ва меҳнат шароитларини ҳолисона таҳлил қилиш бирламчи ўринга қўйилади. Айниқса, ходимлар ва уларнинг фарзандларини соғломлаштириш масаласи етакчининг доимий диққат-эътиборида.

Синчковлик билан олғи борилган ўрганишлар натижасида, тиббий ёрдам ва соғломлаштиришга эътиёжи бўлган икки нафар ходимга «Ситорай Моҳи Хоса» санаторийсига бепул йўлланмалар ажратилди. Шунингдек, ишчиларнинг фарзандларини ёзги оромгоҳларга юбориш билан боғлиқ тўлов масалалари жойида ҳал этилди.

— Ишчи-хизматчиларнинг соғлигини тиклаш ва муносиб ҳордиқ чиқаришини таъминлаш фаолиятимизнинг бош мезони. Молиявий манбалардан самарали ва шаффоф фойдаланиб, ҳар бир муро-

жаатчига индивидуал ҳамда ғамхўрлик билан ёндашиш орқали меҳнаткашлар ижтимоий ҳимоясини қафолатлаймиз, — дейди Ойбек Ҳайитов.

Касаба уюшмасининг кучи ва жамиятдаги ўрни унинг сафлари кенгайиб бориши ҳамда янги меҳнат жамоаларини ўз атрофида жамлаши билан ҳам ўлчанади.

Шу сабабли кўннинг иккинчи ярмида раис Бухоро шаҳрида жойлашган, аммо ҳали касаба уюшмаси аъзолигига кирмаган йирик ишлаб чиқариш ва қурилиш корхоналари томон йўл олди. Дастлабки манзил 100 нафардан ортиқ ишчи-хизматчига эга бўлган «Bukhara Smes» масъулияти чекланган жамияти бўлди. Бу ерда корхона раҳбарияти ва меҳнат жамоаси билан очиқ ва самимий мулоқот ташкил этилди. Ундан сўнг 120 нафар қўрувчи ва мутахассисни ўз атрофида жамлаган «Stroyna» МЧЖда бўлди. Ойбек Ҳайитов ишчиларга касаба уюшмасига аъзо бўлишнинг афзалликлари, ходимларнинг меҳнатини муҳофаза қилиш, жамоа шартномаларининг аҳамияти ҳамда яратилаётган ижтимоий қафолатлар ҳақида атрофлича ва ҳаётий мисоллар орқали тушунтириш берди. Самимий ва аниқ далилларга бой сўхбат якунида ҳар икки корхонанинг 220 нафардан ортиқ меҳнаткаши касаба уюшмаси сафига аъзо бўлишга розилик билдирди. Бу кўрсаткич шунчаки рақам эмас, балки 220 та оиланинг ҳам ижтимоий, ҳам ҳуқуқий ҳимояга олинганидан далолатдир.

Кўннинг якуний қисмида Президентимиз томонидан ички туризмни ривожлантириш бўйича берилган топшириқлар ижроси юзасидан «Экваториал Чодак» МЧЖ ходимларини қадимий Хоразмга саёҳатга юбориш бўйича тайёргарлик ишлари кўриб чиқилди. Сўровномалар ўрганилиб, саёҳатчилар рўйхатлари шакллантирилди ва транспорт, меҳмонхона ҳамда хавфсизлик масалалари мувофиқлаштирилди.

Ҳа, касаба уюшма етакчиси иш кўнининг ҳар қадиқисси қадрли.

Умид МИРЗАЖОНОВ,
Ўзбекистон касаба уюшмалар Федерациясининг Тошкент вилояти кенгаши Ижтимоий суғурта бўлими мудир

Жорий йил давомида Тошкент вилоятидаги давлат тиббиёт муассасаларида меҳнат қилаётган 84 нафар соҳа ходимини санаторийларда босқичма-босқич соғломлашти-

АҲОЛИ МУРОЖААТЛАРИНИ ЕТАРЛИЧА
ҲАЛ ҚИЛМАГАН 151 НАФАР МАНСАБДОР
ЛАВОЗИМИДАН ОЛИНДИ

МЕҲНАТ ШАРТНОМАСИ ТУЗУЛМАСДАН
ИШЛАГАНДА МЕҲНАТ МУНОСАБАТЛАРИ
ЮЗАГА КЕЛАДИМИ?

Батафсил маълумот олиш учун
«Ishonch»нинг Телеграм
каналига ўтинг:

БРЕНДГА ДОҒ ТУШИРМАНГ!

ёхуд ички бозордаги ёлгонлар ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари экспортидаги инсофсизлик хусусида

Алижон АБДУСАТТОРОВ
«ISHONCH»

«Ўзимизнинг қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини олмай кўйдим. Чунки бозордаги сотувчилар қутиларнинг тагига майдаларнинг ёки сифати бузилганларини жойлаб қўйишяпти. Қиммат бўлса-да, чет элникини харид қиляпман».

Яқинда бир дўстим бозордаги савдогарлардан шу тарика нолди.

Энг ёмони, кўпчилигимиз ушбу ҳолатга кўникиб қолганмиз. Хусусан, бозорга чиққан

рини, остига эса майдароқлари ва яроқсизлари жойлаштирилганига гувоҳ бўлади. Қолаверса, эл орасида гуруч тўлдирилган қолга печка карнайини ўрнатиб, ўртасига овшоқ жойланши, қурутга ун, унга гипс, сутга сув, пахта ёғига соларка, сарийёга маргарин қўшилиши, колбасанинг ўлган мол гўштидан тайёрланиши ҳақидаги гап-сўзлар бежиз тарқалмаган.

Кўйники деб эчки гўштини ўтказишлар, арзонлаштирилган маҳсулотлар растасида ҳеч қачон соғлом чорва молларининг гўшти сотилмаслиги ҳақида ҳам гаплар юради. Афсусланарлиси, ички бозорда кузатилаётган бу каби ғирромликларни экспортга ҳам қўллашга уринаётганлар бор. Акс ҳолда ижтимоий тармоқда хорижликларнинг маҳсулотларимиз сифатидан норози идаоларига дуч келмасдик. Шунингдек, ишбилармонларимиз «Чет элга «қўланган» маҳсулотларни жўнланганлар, ҳамкорлар ишончини йўқотаяпмиз» дея зор қажшамасдилар.

Балки шунинг учундир қайсидир маҳсулот кўпроқ етиштирилса, нархлар қулаб, деҳқонлар ўнлаб-юзлаб тонна маҳсулотини омборларда чиритиб қўяётгандир. Ростдан, нега

бозордаги алдовни табиий ҳолат сифатида қабул қиламиз? Мавзуга оид саволларимни савдода суяги қотган танишимга бердим, жавобларидан, очиги, унчалик ҳайратланмадим.

– Бозорда ёлгонсиз иш битмайди, – дейди у. – Мисол учун харидор: «Олмангиз музлаткичдан чиққанми?» деб сўрайди. Унга: «Ҳа, бу пайтда музлаткичда сақланмаган олманинг ўзи йўқ» дея тўғрисиини айтсангиз, бошқа сотувчи томон юзланади. Шу боис харидор эшитишни хоҳлаган сўзини айтасиз.

Сухбатдошимнинг таъкидлашича, бозорда доимий равишда ўтирадиган тажрибали савдогарлар тарозидан урмайди, маҳсулотининг камчилигини яширмайди. Чунки эртаси куни ўша харидор қайтиб келиб, уни уялтириши мумкин. Аслида бозорга ора-сира келадиган ёки муқим бир жойда савдо қилмайдиганлардан кўржик керак. Улар сифатсиз маҳсулотни пуллаб, жуфтаникни ростлашни ўйлашади.

– Чет элга чиқарилаётган маҳсулотларга келсак, баъзида савдогарлар тажрибасизликдан ғирромликка қўл уришади, – дея сўзида давом этади та-

нишим. – Масалан, тадбиркор боғдаги ҳали терилмаган бир йиллик ҳосилни 10 тонна чамалаб, сотиб олади. Аммо йғимдан сўнг ҳосилнинг 7 тоннаси талабга жавоб бериши маълум бўлади. Табиийки, зарар кўрмаслик учун қолган 3 тонна майда-чуйдасини қутиларнинг тагига тиқиштиради. Албатта, инсофсиз бўлса, ҳар қандай вазиятда ҳам алдашга уринади.

Иқтисодчиларнинг таъкидлашича, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини экспорт қилишда сифат стандартлари жуда қатъий. Партияди биргина сифатсиз маҳсулот сабабли бутун бошли қарголар чегаралардан ортга қайтариб юборилмоқда. Бу нафақат ўша тадбиркорнинг «қуйиши», балки халқаро майдонда «Made in Uzbekistan» брендида бўлган ишончнинг сусайишига сабаб бўлаётди.

Натижада хорижга эшиклар ёпилиб, ички бозорда маҳсулот нархи тушади, деҳқоннинг меҳнати қадрсизланади. Алдовларни табиий, фирибгарликни эса «ишбилармонлик» дея қабул қилишимиз авлодлар тарбиясига ҳам катта зарар етказишни унутмаслигимиз керак.

Қай кўчага бош суқманг, қаҳвахона, ресторан, фастфуд сотиладиган емакхоналарга кўзингиз тушади. Аксарияти ҳар доим одамлар билан гавжум. Ижтимоий тармоқларда ҳам овқат пиширишни ўргатувчи контентлар кўп кўриляпти. Хуллас, тўй-томошалар, зиёфатлар, маъракаларда асосий эътибор, аввало, дастурхонга қаратилляпти.

Мухаббат ТўРАБОЕВА
«ISHONCH»

ҚАДРИЯТМИ ЁКИ ЭҲТИЁЖ?

овқатланиш маданияти ҳақида ўйлар

Яқинда бир тўйга бордик. Дастурхонда кўл қўйишга жой йўқ. Устига-устак, уч-тўрт хил таом ҳам тортилди. «Яхши тўй бўлди», дейишди борганлар. Аммо егуликларнинг ярмидан кўпи увол бўлгани ҳеч кимни ташвишлантормади. Икки-уч хил салат ва битта таом тортилган яна бир тўй эса айримларнинг энсасини қотирди.

Ҳа, фақат тўйларда эмас, оддий меҳмондорчиликда ҳам олдимизга икки-уч хил таом қўйишмаса, «Сийлашмади», деб гина қиладиган бўлдик.

– Ёш пайтларимиз қариндошлар меҳмонга келишса, уйда борини баҳам кўрардик. Алоҳида тайёргарлик деган гаплар йўқ эди. Ҳеч ким хафа бўлмади, – дейди Мардона опа. – Ҳозир битта меҳмон учун кун бўйи пишир-қуйдир қиламиз.

Кейинги пайтларда овқатланиш айримлар учун қадриятга айлангани рост. Дўстлар билан кафе ёки ресторанда учрашамиз. Қа-

риндошлар дийдори тансиқ таом устида ўтмаса ҳисоб эмас. «Тушликка нима еймиз?», «Кечқурун қаерда овқатланамиз?», деган масала кун тартибимизда асосий ўрин эгаллайди.

– Ҳозир энг зўр бизнес емакхона очиб, – дейди бир тадбиркор. – Мебель дўконимни ёпиб, кафе очдим. Ишларим юришиб кетди. Билганимда, олдинроқ шу иш билан шуғулланардим.

Тўғри, инсон ейиш-ичиш орқали ҳаётини давом эттиради, меҳнат қилади, куч тўплайди. Дастурхон меҳр, меҳмондўстлик ва ҳурмат ифодаси ҳам бўлиши мумкин. Бироқ кейинги вақтларда овқатланиш ижтимоий мақом ва асосий кўнголчор воситага айланиб қолмадимикан?..

– Тана ва руҳимиз ҳузур-ҳаловат излайди. Масалан, миямиз бир луқма ширин овқатдан сўнг дарҳол дофамин – мамнунлик гормони ажратади. Меҳнат талаб қилмайдиган, куч сарфланмайдиган осон роҳат

эса одамни ўзига боғлаб қўяди. Натижада руҳий ҳордиқ, мулоқот ва эстетик завқ ўрнини ошқозонни тўлдириш эгаллайди, – дейди шифокор Элбек Болтаев.

Донишмандлар «Олдига қўйгани емоқ ҳайвоннинг иши», деб бежиз айтишмаган. Овқатланишга муккасидан кетаверсак, бошқа орзу-ҳавасларни унутиб қўймаймизми? Ахир, инсон китоб ўқиш, концерт томоша қилиш, театрға ўринга чиқса, қалб ва тафаккур хасталаниб қолмасмикан?

– Ёш пайтларимиз қариндошлар меҳмонга келишса, уйда борини баҳам кўрардик. Алоҳида тайёргарлик деган гаплар йўқ эди. Ҳеч ким хафа бўлмади, – дейди Мардона опа. – Ҳозир битта меҳмон учун кун бўйи пишир-қуйдир қиламиз.

Ортиқча овқат кераксиз ташвиш аслида. Тиббиёт ходимларига кўра, тана овқатни ҳазм қилиш ва уни энергияга айлантириш учун маълум миқдорда куч сарфлайди. Ҳазм бўлмаган таом эса турли касалликларга олиб келиши аллақачон исботланган.

Шундай экан, овқат таовули қилишни қадриятга эмас, заруратга айлантирмоғимиз зарур.

ОҒРИҚ ТИШЛАР

Дилдора ИБРОҲИМОВА
«ISHONCH»

Минтақамизда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, флора ва фаунани асраш, ҳайвонот оламига ғамхўрлик кўрсатиш масаласи давлат сиёсати даражасига кўтарилиб, бу борада тизимли ислохотлар, йирик лойиҳалар амалга оширилмоқда. Мамлакат миқёсида табиатга ва тирик жонзотларга инсоний муносабатда бўлиш, экологик маданиятни юксалтириш, биологик хилма-хилликни асраш борасида муҳим чора-тадбирлар ишлаб чиқиляётган бир пайтда Бухоро шахридаги ҳайвонот боғи очикчасига бешафқатлик ва бепарволик кўргазмасига айланиб бўлган. «Тирик музей»нинг ачинарли аҳволи нафақат экология ва жамият нормаларига, балки инсонийлик, раҳм-шафқат ва виждон тамойилларига ҳам тамомила зиддир.

Замонавий «зоопарк» шунчаки жониворларни қафасга тиқиб, одамларга пул эвазига кўрсатадиган томошахона ёки тижорий маскан эмас. Аввало, бу табиий ландшафтга максимал даражада яқинлаштирилган кенг, хавфсиз ва эркин ҳаракатланиш имконини берувчи вольерлар, тоза ва доимий равишда филътрацияланмаган сув ҳавзалари, куну тун ишлайдиган профессионал ветеринария хизмати ҳамда ҳар бир турнинг биологик хусусиятидан келиб чиққан қатъий рацион демакдир. Энг муҳим қоида шундаки, ҳайвонот боғида ҳар бир жонзот ўзини ўз табиий муҳитидаги ҳис қилиши, психологик ва физиологик эҳтиёжларини тўлиқ қондириши шарт. Бундан ташқари, бундай масканлар ёш авлодга табиатга муҳаббат ва раҳм-шафқатни ўргатадиган, ноёб турларни кўпайтирадиган ва муҳофаза қиладиган маърифий-илмий даражадаги маскан вазифасини бажариши лозим. Ҳайвонот боғида буларнинг бирортаси мавжуд эмас. Ташриф буюрувчиларга ҳеч қандай расмий чипта ёки электрон чек берилмайди, пул шунчаки эшик олдида турган одамнинг қўлига тутқазилди ва ичкарига кирилаверади.

У ердаги аҳвол ҳар қандай виждонли инсоннинг юрагини тилка-пора қиладди.

ШАФҚАТСИЗЛИК КЎРГАЗМАСИ

Бухоро шахридаги «жонзотлар қамоқхонаси»га айланиб бораётган ҳайвонот боғида...

Каталакдек вольерлар жониворлар учун ҳақиқий қамоқхона камераси вазифасини бажараётгандек гўё. Уларни кузатиб, беихтиёр ўйга толасиз. Бу ҳайвонлар қайси оғир жинояти учун «жазо»га ҳукм қилинди? Шерлар, бўрилар, тулкилар ва илонлар шу қадар тор ва зангланган қафасларга қамаб қўйилганки, ҳатто эмин-эркин бурилиб олиш ёки бир-икки қадам юриш имкониятидан маҳрум. Ийртқичлар қироли шер зангланган ва ўткир арматуралар ортида, зах, ифлос бетон устида мажолсиз, афтодаҳол ҳолатда. Унинг қарашларида на салобат, на мағрурлик ва на ҳаётга бўлган интилиш қолган. Баҳайбат айиқ сақланаётган жой ҳам бундан фарқ қилмайди. У тор қафассимон вольер ичида у ёқдан бу ёққа мақсадсиз тебраниб, кишида ўз ўлимини кутаётгандек тасаввур уйғотади.

Сув қушлари ва сувда сузувчилар учун ажратилган ҳавзанинг аҳволига қараб кишининг кўнгли айниб, кўзига ёш келади. Тоза, оқувчи ва тиниқ сув ўрнига сасиб, ям-яшил лойқа ва бактерия манбаига айланган қўлмак турибди. Бу заҳарли балчиқ бўйида турган бечора лайлакнинг тумшуги синиб, патлари тўзиб кетган. Морской свинка, яъни сув чўчқаси қуёнлар билан бир қафасга қамаб қўйилган. Табиати ва биологик фёъл-атвори умуман бир-бирига мос келмайдиган бу жонзотлар орасидаги тўқнашув сабаб қуёнлар сув чўчқасини аёвсиз тишлаб, жароҳатланган. Чўчқачанинг очик ярасини даволаш учун унга ҳеч қандай ветеринар ёрдами кўрсатилмаган. Маймунларнинг зангланган панжарага ёпишиб, томошабинлардан нажот кутаётган жовдираган кўзалари, тўтиқушнинг совуқ ва ифлосликдан хурпайиб кетган патлари бир аччиқ ҳақиқатдан далолат беради – ҳайвонот боғидаги ҳайвонлар яшамаёпти, улар ҳар куни, ҳар соатда сукунат ичида қирилиб бормоқда.

Бу ачинарли манзаранинг яна бир ниҳоятда хавфли ва масъулиятсиз жиҳати борки, аҳолининг бевосита хавф-

сизлиги билан боғлиқ. У шахарнинг энг гавжум нуқтасида, одамлар оқими узилмайдиган истироҳат боғи ҳудудида ва марказий бозорга ёнма-ён жойлашган. Вольерларнинг занглаб, емирила бошлаганини ва деворлар номигагина ўрнатилганини эътиборга олсак, бу ерда сақланаётган шер, бўри ва айиқ каби йиртқичлар қафасни бузиб, ташқарига отилиши эҳтимолдан тўлиқ воз кечиш ташаббуси билан чиқмоқда. Замонавий цивилизация ва одамзод инсоннинг кўнгулхушлиги ёки тижорий манфаати учун озодликни хуш кўрувчи ёввойи жонзотларни темир панжаралар ортида азият чектириш ваҳшийликнинг ўзгинаси эканини англаб етмоқда. Дунё тажрибаси ана шундай тор «қамоқхона»лардан воз кечиб, ҳайвонларни ўз табиий ҳудудида, миллий боғлар ва кенг қўриқхоналарда муҳофаза қилиш тизимига ўтмоқда. Биз эса ҳалигача шахар марказидаги одамлар гавжум бозор ёнида шафқатсиз ва хавфли бўлган «тирик турма»ларни ушлаб турибмиз. Бу глобал ривожланиш ва инсонийлик тамойилларига мутлақо тўғри келмайди.

Энг ачинарлиси, айнан табиат ва ҳайвонот оламини ҳимоя қилиш учун масъул бўлган ташкилотлар бу масалада мум тишлаб, томошабин бўлиб ўтирибди. Тартиб ўрнатиши, қонун ва санитария талаблари ижросини талаб қилиш керак бўлган соҳа мутасаддилари «Урганиш ўтказдик», дейишдан нарига ўтишмаяпти. Шунчаки «Бу ер тадбиркорлик субъекти, биз унга қарши боролмаймиз. Мухими, ҳайвонлар қирилиб, ўлиб

кетаётгани йўқ», деб муаммони ҳас-пўшлаяпти. Жониворлар қафасда азобланиши, яраси йиринглаб ётганида ветеринар кўрмаслиги, сассиқ қўлмақдан сув ичиб жон сақлаши улар учун оддий ҳолдек. Тадбиркорлик феолияти жисмоний ва маънавий қийноқлар, аҳоли хавфсизлигига таҳдид солиш ҳамда санитария нормаларини писанд қилмаслик эвазига юритилаётган бўлса, уни зудлик билан тўхтатиш ва жавобгарликка тортиш керак эмасми?

Шундай экан, бу масалага мутасадди ва масъуллар ҳуқуқий баҳо бериши шарт. Жароҳат ва руҳий тушқунликдан азият чекаётган ҳар бир жонзотга шошилинч равишда малакали ветеринария ва реабилитация ёрдами кўрсатилиши лозим. Уларни ўз табиий муҳитига қайтариш ёки лоақал шароитлари ва кенг вольерлари бўлган, халқаро талабларга мос келувчи йирик қўриқхона ҳамда ҳайвонот боғларига топшириш керак.

Агар биз ўзимизни маданиятли ва оқибатли жамият деб ҳисобласак, бу тилсиз ва ҳимоясиз жонзотларнинг азоб чекишига жимгина қараб турмаслигимиз зарур. Бугун уларнинг ҳаммамизга қарата айтаётган ягона ва сўнгги илтижоси бор: «Бизга эркинлик беринг!»

Батафилл маълумот олиш учун
«Ishonch»нинг Телеграм
каналига ўтинг:

КРЕДИТЛАРНИ ТАСНИФЛАШ
БЎЙИЧА ЯНГИ ТАРТИБ
БЕЛГИЛАНДИ

«ОИВ ИНФЕКЦИЯСИ БИЛАН
ИШЛАЙМАН, ЛЕКИН МЕНГА УСТАМА
ТЎЛАНМАЯПТИ...» – ИНФЕКЦИОНИСТ

